

Zoran Budimac

Zoran Putnik

Mirjana Ivanović

Ivan Pribela

KAKO KORISTITI

- PRIRUČNIK ZA STUDENTE -

Novi Sad, februar 2007.

Ova skripta je objavljena u okviru WUS Austria e-learning projekta 005/06 “*Web-based course-supporting and e-learning system for courses in informatics*”, finansiranog od strane Austrian Development Cooperation.

Besplatan primerak.

The publishing of this script is part of e-learning project 005/06 “*Web-based course-supporting and e-learning system for courses in informatics*” financed by Austrian Cooperation through WUS Austria.

This copy is not for sale.

Sadržaj

Šta će vam ovo uputstvo?	4
Uputstvo za upotrebu za početnika - uvod	5
Kako pristupiti web-sajtu kursa	6
Tu ste - kako „ući“ u kurs	11
Konačno „u kursu“	13
Levo-desno-napred-nazad	14
Teme	16
Delovi ekrana	18
Delovi kursa	22
Ostali važni ekrani	28

Šta će vam ovo uputstvo?

Upravo ste obavešteni da je kompletan materijal - uključujući i primere rešenih zadataka za ispit - „okačen“ na web-sajt Katedre za računarske nauke, Departmana za matematiku i informatiku, Prirodno-matematičkog fakulteta, Univerziteta u Novom Sadu.

Sve je tamo. Sve što Vam je potrebno da biste uspešno savladali kurs koji je pred vama. Svi materijali. Slike koje objašnjavaju najsloženije pojmove. Testovi kroz koje ćete proveriti koje delove gradiva niste najbolje shvatili. Forumi na kojima ćete moći da konsultujete svoje kolege studente u vezi predmeta. Rečnik manje poznatih reči i fraza. Spisak najčešće postavljanih pitanja, i naravno odgovora na ta pitanja. Naravno i mogućnost elektronske komunikacije sa profesorom i asistentom koji sa Vama imaju jedan važan zajednički cilj - da položite ispit, pa da svi odete na zasluženi raspust.

Postoji samo jedan problem. Bez obzira što ste upućeni u osnove korišćenja računara, možda čak i u više od „osnova“, Moodle je sistem koji vidite prvi put u životu. I više od toga - ovo Vam je prvi sistem za elektronsko učenje sa kojim ste došli u dodir - niste previše upućeni u načine funkcionisanja ovakvih sistema.

Šta raditi?

Naravno - postali ste dovoljno iskusni tokom svog „računarskog života“.

Bar prelistate uputstvo pre upotrebe.

I naravno - držite ga pored sebe kasnije, tokom upotrebe.

Dakle:

Osnovni cilj uputstva - da Vam dâ osnovna uputstva o korišćenju okruženja Moodle.

Nakon proučavanja ovog uputstva umećete da:

- ... se krećete kroz kurs,
- ... prepoznate ključne delove kursa: teme, blokove, aktivnosti, resurse ...
- ... komunicirate i sa predavačima i sa drugim studentima

Koristiće Vam - nastavite da listate!

Uputstvo za upotrebu za početnika - uvod

Neke stvari moramo pretpostaviti.

Za početak - pretpostavićemo da elektronski kurs *postoji*, da su ga Vaši predavači korišćenjem Moodle sistema postavili na web-sajt, te da ste Vi dobili dozvolu pristupa kursu. „Dozvola pristupa“, tehnički gledano, podrazumeva da ste dobili šifru za pristup, ili kako se to u okviru Moodle sistema naziva *enrollment key*.

Ah da, pretpostavićemo i da posedujete odgovarajuće osnovno znanje u korišćenju računara, miša, tastature, engleskog jezika ... Posedujete, zar ne?

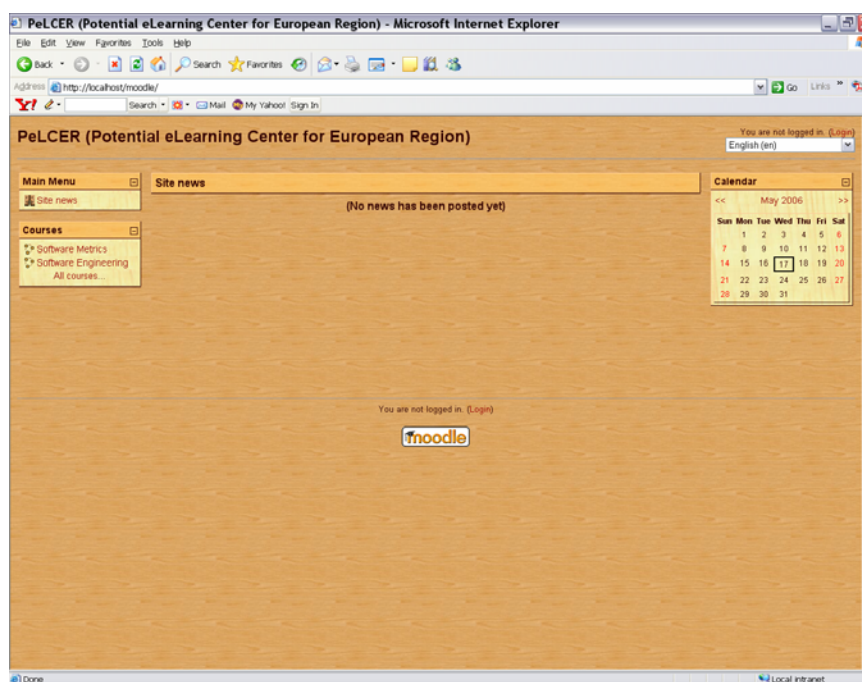
Obzirom da je uputstvo „na papiru“, preporučujemo Vam da paralelno sa čitanjem/listanjem uputstva, posmatrate događanja na ekranu računara pri korišćenju Moodle sistema. Bolje ćete upamtiti sve ono što bi trebalo da upamtite.

„Podrazumevamo da posedujete osnovno znanje o računarima“ implicitno znači i da podrazumevamo da se konkretan izgled Moodle web-sajta i kursa kojem pristupate *može razlikovati* od izgleda koji će biti dat u ovom uputstvu. Kao i svaki drugi kvalitetan računarski sistem i Moodle dozvoljava prilagođavanje svog izgleda i „ponašanja“, a Vaše je da prepoznate da je to ono isto što piše u uputstvu, bez obzira što nije potpuno isto. Jasno?

Sada bismo Vas zamolili da narednih nekoliko tema - odeljak o *osnovama* prijave i kretanja kroz kurs i lekcije - pratite *redom* i *pažljivo*. Kasnije ćemo Vam dozvoliti i da preskačete stranice, ali *osnove* su *osnove*.

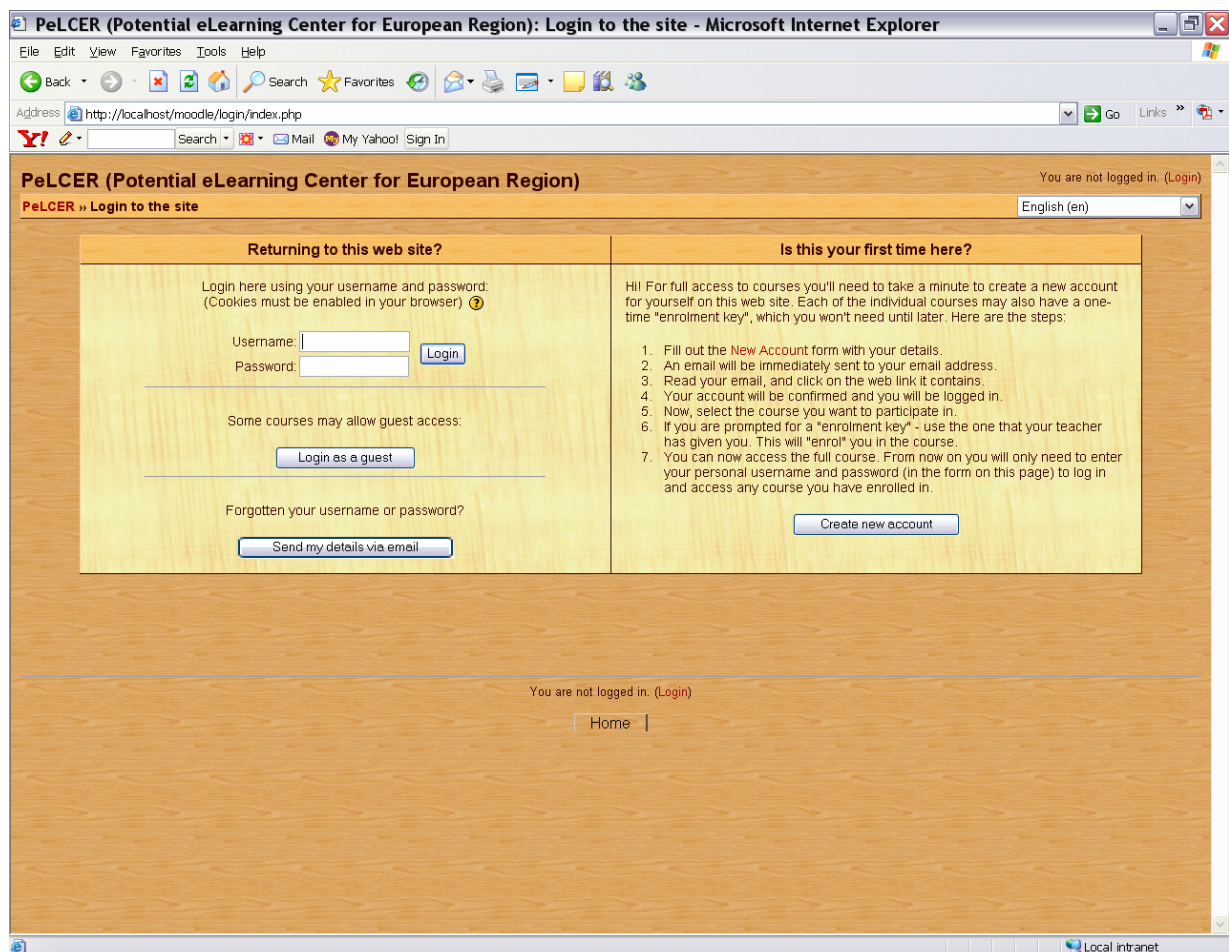
Kako pristupiti web-sajtu kursa

Pristupite web-stranici kursa. Web-adresu Vam je dao predavač, upotreba web-brauzera spada u osnove korišćenja računara, dakle ovaj korak ne predstavlja problem.

Konkretan izgled web-stranice naravno zavisi od mnogo stvari – koristite li Internet Explorer, Netscape, Mozzilu, ili neki četvrti web-brauzer? Da li je Vaša osnovna web-stranica bela, plava ili boje i pozadine drveta (kao naša)? Kako se Vaša osnovna web-stranica zove? Koji je osnovni jezik Vaše web-stranice?

Kako god bilo – prikazana osnovna web-stranica je dovoljno jednostavna i razumljiva da se po njoj možete snaći. U gornjem desnom uglu stranice možete zapaziti poruku „You are not logged in” (tj. „Niste prijavljeni”) i pored nje link *Login*. Klik na ovaj link će Vas prebaciti na stranicu koju ćete koristiti *svaki put kada pokušate da pristupite kursu*.

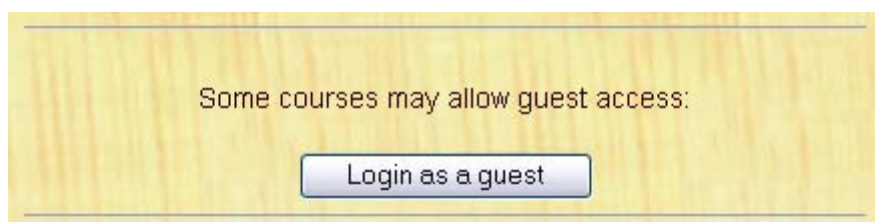
Na osnovu izgleda ekrana i na osnovu Vašeg računarskog iskustva, jasno možete razlikovati 4 dela web-stranice. Svaki od njih odgovara jednoj od mogućih situacija pri pristupu:

- već ste pristupali ovoj web-stranici, imate svoje korisničko ime i šifru,
- želite da pristupite kursu kao „gost”,
- prvi put pristupate ovoj web-stranici, želite da kreirate svoje korisničko ime i dobijete svoju šifru, ili
- imali ste korisničko ime i šifru, ali avaj ... zaboravili ste ih.

Svaka od ovih situacija zahteva različit pristup, koji ćemo ukratko ovde opisati:

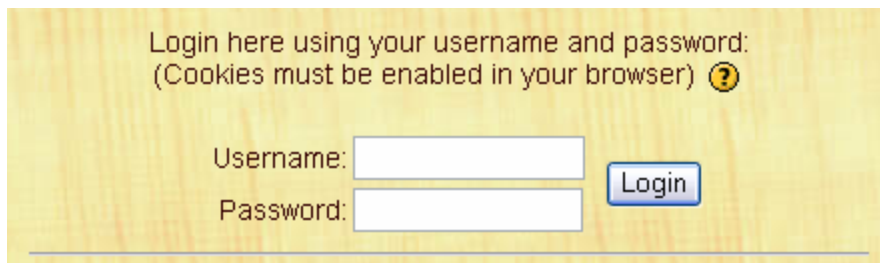
1. Želite da pristupite kursu kao „Guest”

Neki kursevi, demonstracionog tipa, dozvoljavaju Vam pristup sa korisničkim imenom „Guest”, bez šifre. U ovom slučaju, Moodle sistem neće od Vas zahtevati nikakve dodatne informacije, nego će Vas nakon izbora ove opcije preneti na web-stranicu kursa koji ste odabrali.

2. Već ste pristupali ovoj web-stranici, imate svoje korisničko ime i šifru

Jednako jednostavna varijanta. Kreirali ste svoje korisničko ime i šifru, tako da ih je na ovom ekranu samo potrebno ukucati i Moodle sistem Vas prenosi na web-stranicu kursa koji Vas zanima.

A screenshot of the Moodle login page. It has a yellow background with a wood-grain texture. At the top, it says "Login here using your username and password: (Cookies must be enabled in your browser) ?". Below this, there are two input fields: "Username:" and "Password:". To the right of the "Password:" field is a blue "Login" button.

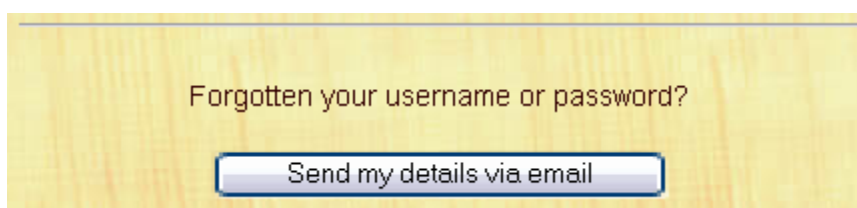
3. Zaboravili ste svoje korisničko ime i šifru

Dešava se. Srećom, prilikom prve prijave i kreiranja korisničkog imena i šifre, zapisali ste dodatne detalje o sebi, koje Moodle pažljivo čuva.

Jeste, jeste ... inače Vam Moodle *ne bi* kreirao korisničko ime.

Dakle - unećete osnovni podatak o sebi po gledištima Moodle sistema, svoju elektronsku adresu. Na tu adresu će Vam biti ponovo poslato Vaše korisničko ime i šifra, tako da ćete moći da se podsetite.

Čemu ova igra sa ukucavanjem adrese i slanjem podataka na nju - zašto Vam lepo Moodle odmah ne izdiktira tražene podatke? Vrlo jednostavno. Tada bi svako ko pokuša da pristupi kursu mogao saznati Vaše korisničko ime i šifru, što nikako ne želite. Zašto? Zato što ste sve kvizove sami rešavali - ne želite na se u Vašoj statistici javljaju tuđe greške. Zato što ste pristup web-stranici kursa skupo platili, ne želite da neko drugi koristi Vaša prava. Zato što želite da iznenadite svoje prijatelje znanjem iz neke nove oblasti, ne želite da baš svako zna o čemu se obrazujete. Zato što je to Vaše korisničko ime i šifra. Zato.

A screenshot of the Moodle "Forgot your username or password?" form. It has a yellow background with a wood-grain texture. The text "Forgotten your username or password?" is centered. Below it is a blue button with the text "Send my details via email".

4. Prvi put pristupate ovoj web-stranici, želite da kreirate svoje korisničko ime i dobijete svoju šifru

Napravili smo malu izmenu. Umesto maločas prikazane slike, u nastavku možete videti deo ekrana koji se bavi kreiranjem korisničkog imena i šifre preveden na srpski jezik. Razlog je da biste mogli pažljivo da pročitate poruku koju za Vas ima Moodle u vezi sa kreiranjem korisničkog naloga. Posebno naglašen link „*Novi nalog*“, ili klik na dugme „*Kreirajte novi nalog*“, će Vas odvesti na novi ekran, gde ćete uneti potrebne podatke.

Da li ste ovde prvi put?

DOBRODOŠLI U SVET e-UČENJA! Za upis u kurs i puni pristup svim sadržajima potreban vam je korisnički nalog. Možete ga odmah otvoriti ispunjavanjem obrasca za otvaranje novog naloga. Za pojedine kurseve može postojati i obavezna "PRISTUPNA ŠIFRA" koju ćete dobiti od predavača, a koja će vam trebati kasnije pri upisu. Posupak upisivanja teče ovako:

1. Ispunite najpre formular **Novi nalog** sa svojim ličnim podacima.
2. Odmah ćete na svoju elektronsku adresu dobiti naša dalja uputstva.
3. Pročitajte svoju e-poštu i pritiskom na poslani link i aktivirajte svoj nalog.
4. Korisnički nalog će Vam biti potvrđen i imaćete otvoren pristup na sajt (bićete logovani).
5. Sada, možete izabrati kurs koji želite pohađati.
6. Ako pri ulasku na kurs bude zatražena "pristupna šifra" - upišite onu koju ste dobili od predavača. Time ste i službeno "upisani" na kurs.
7. Sada možete pristupiti svim sadržajima kursa. Pri ponovnom dolasku upišite samo Vaše korisničko ime (username) i lozinku (password) u levi dio ovog obrasca da bi pristupili svim kursevima koje ste upisali.

Kao što je i navedeno u tekstu, moguće je da Vam ovaj korisnički nalog i šifra *neće* biti dovoljni za pristup pojedinim kursevima. Razlog za to može biti finansijske, bezbednosne ili neke treće prirode, no u svakom slučaju, uobičajena je praksa da se za pristup nekom kursu od korisnika KOJI POSEDUJE korisnički nalog, traži i dodatna „*Pristupna šifra*“. Ova šifra nema veze sa pojedinačnim korisnicima, nego je zajednička za SVE osobe koje žele da pristupe određenom kursu. To je šifra koju će Vam dati Vaš profesor ili asistent, šifra namenjena grupi koja je prijavljena za učešće na određenom kursu. U isto vreme, to je šifra koju brižno čuvate jer će se svi podaci o Vama i kursu koji pohađate, čuvati pod njom. Svi osvojeni bodovi na kvizovima, sve proučene stranice, svi korišćeni resursi.

Ekran za unos podataka o Vama je sledeći:

Kreirajte novo korisničko ime i lozinku da bi ste se ulogovali:

Korisničko ime:

Lozinka:

Molimo Vas da date osnovne informacije o sebi:
 (Napomena: Vaša elektronska adresa mora biti stvarna)

Elektronska adresa:

E-pošta (ponovo):

Ime:

Prezime:

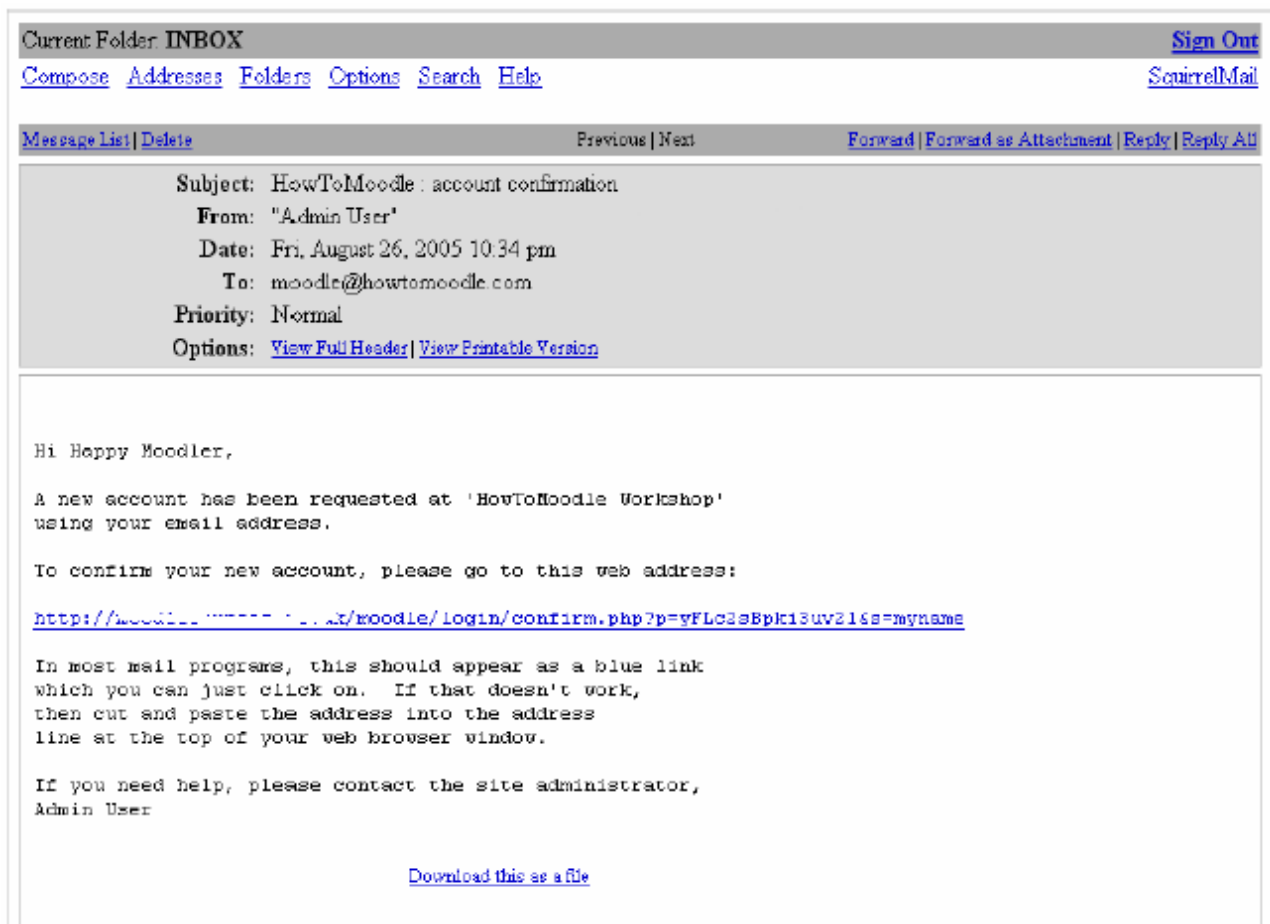
Naselje/Grad:

Država: Srbija i Crna Gora

Korisničko ime i lozinka su stvar Vašeg slobodnog izbora – mada je teoretski moguće da pokušate da definišete *isto* ime i lozinku koju je pre Vas već neko izabrao. Kako je to ipak praktično ipak prilično neverovatno, dovoljno će biti da popunite i ostale podatke: ime i prezime, grad u kome živite, te država iz koje dolazite.

Ono što je najbitnije je navođenje elektronske adrese (dva puta iste - za svaki slučaj), i to realne, žive, važeće elektronske adrese, one koju redovno koristite i proveravate. Zašto? Zato što se veliki deo komunikacije između Vas i predavača, kao i između Vas i Vaših kolega studenata, odvija *elektronski*, slanjem e-mail poruka.

Nakon popunjavanja svih podataka, kliknite na dugme „*Kreiraj moj novi nalog*“ i Moodle će Vam poslati e-mail na navedenu adresu, sa daljim instrukcijama. Izgled poruke je, u engleskoj verziji, prikazan na slici:

U slobodnom prevodu, poruka kaže:

„Zdravo, srećni Mudleru.

U Moodle sistemu je zatraženo kreiranje korisničkog naloga uz korišćenje Vaše elektronske adrese.

Da biste dovršili kreiranje naloga, molimo Vas da odete na sledeću web-adresu:

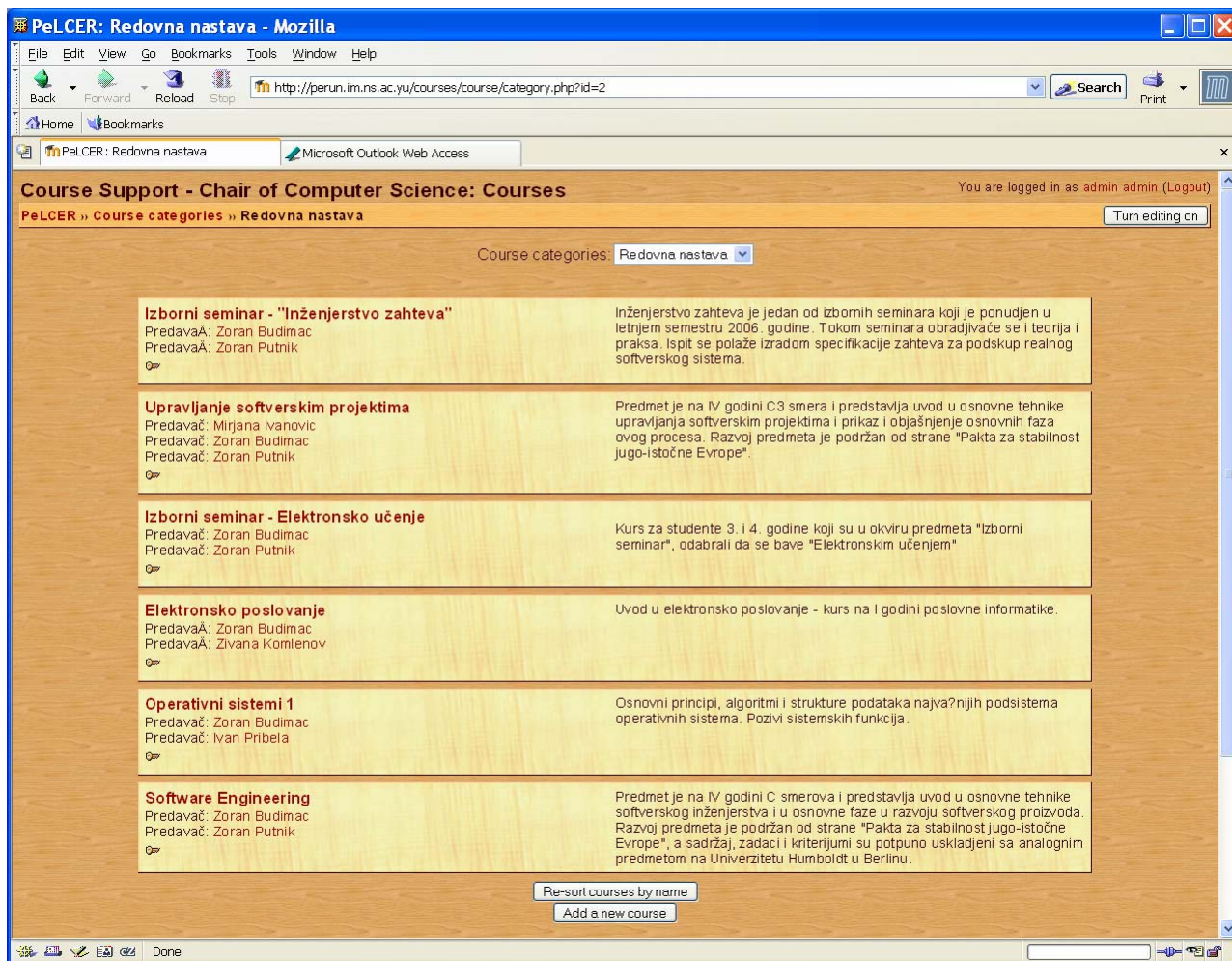
<http://www.nekaadresa.nesto/moodle/login/confirm.php>

... i dovršite registraciju.“

Postupite prema datom uputstvu i postaćete član porodice Mudlera. Bićete vraćeni u Moodle sistem i postavljeni na njegovu osnovnu web-stranicu.

Tu ste - kako „ući“ u kurs?

Kada prvi put pristupite web-stranici dobićete spisak svih raspoloživih kurseva, kako biste odabrali onaj koji Vas zanima. U ostalim slučajevima, možete na osnovnoj web-stranici kliknuti na link *All Courses* u levom gornjem uglu stranice, te će se pojaviti spisak - recimo kao ovaj prikazan na slici.

Kurseve mogu biti organizovani i grupisani po kategorijama, kao što je slučaj na gornjoj slici. Kao što vidite, u kategoriji kurseva „Redovna nastava“, na ovoj stranici ima 6 kurseva. Za svaki od njih je navedeno ime (svih) predavača, te kratak opis kursa - onakav kakav je dao i zapisao kreator kursa.

Kada ste pronašli kurs koji Vas zanima, kliknite na naziv kursa. Ako ste na primer kliknuli na link

pristupićete web-stranici jednog od kurseva koji se u elektronskoj formi održava na Departmanu za matematiku i informatiku, kursu predmeta „Upravljanje softverskim projektima“.

U ovom momentu je moguće da se dogodi jedna od tri stvari:

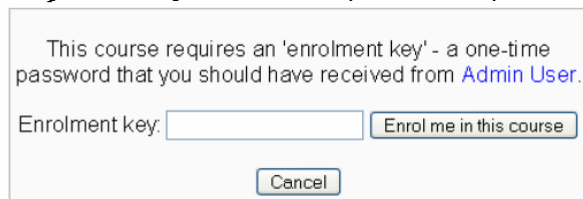
- ukoliko se još niste prijavili na osnovnoj web-stranici, pojaviće se ekran koji će od Vas tražiti da unesete svoje korisničko ime i šifru, tačno onako kako ste ih definisali pri kreiranju svog korisničkog naloga:

Username:

Password:

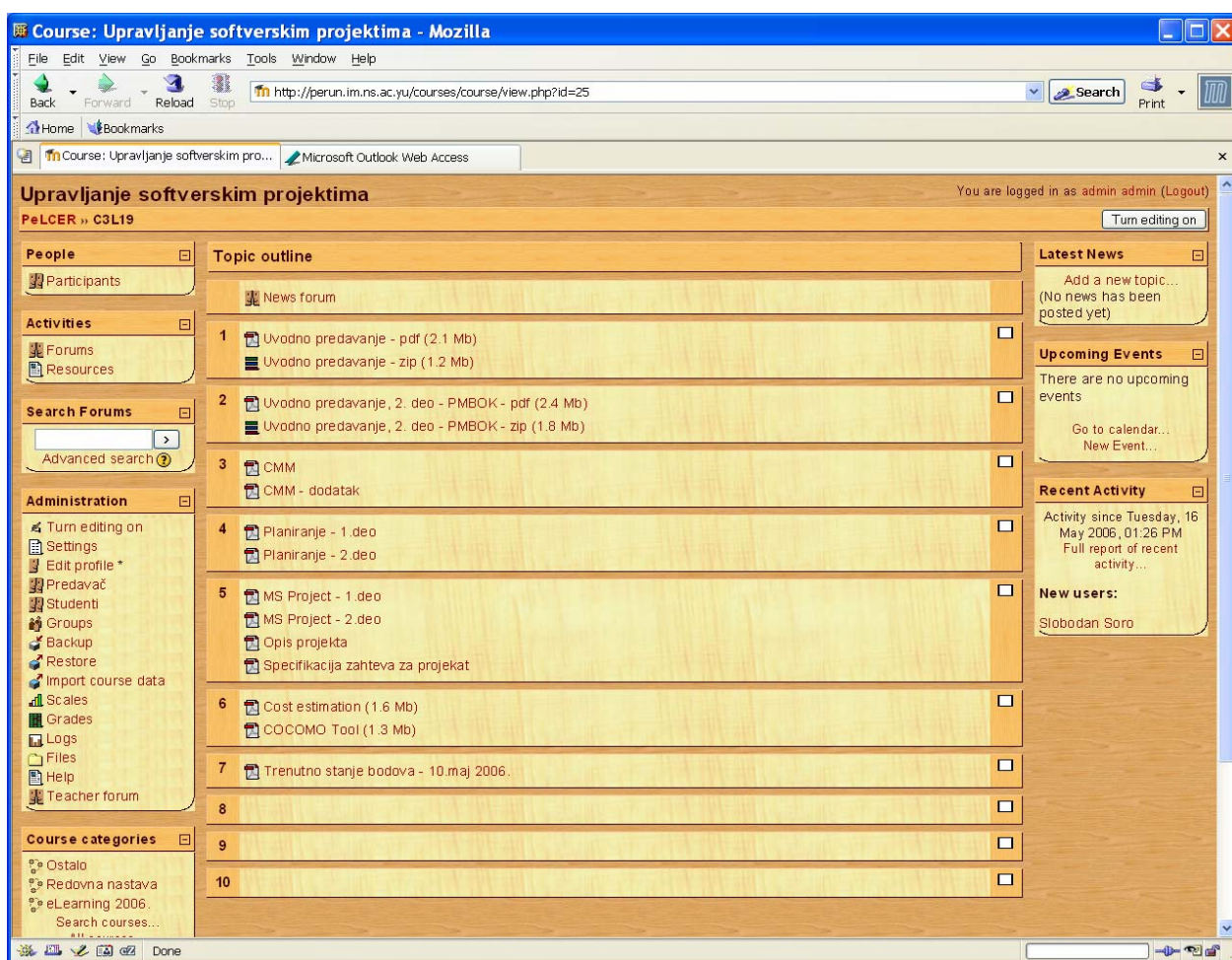
- neki od kurseva će imati za sebe definisanu pristupnu šifru, koju ste dobili od vašeg predavača i koju je potrebno ukucati da biste pristupili kursu. (Te kurseve možete na spisku prepoznati po ključiću koji se nalazi ispod imena predavača:

This course requires an 'enrolment key' - a one-time password that you should have received from [Admin User](#).

Enrolment key:

- ukoliko ste već prijavljeni i uneli ste pristupnu šifru (ili pristupna šifra za dati kurs *ne* postoji), biće Vam dozvoljen pristup na web-stranicu kursa:

The screenshot shows a web browser window with the title 'Course: Upravljanje softverskim projektima - Mozilla'. The address bar shows 'http://perun.im.ns.ac.yu/courses/course/view.php?id=25'. The page content is for a course titled 'Upravljanje softverskim projektima' (Software Project Management) by 'PeLCER' and 'CSL19'. The user is logged in as 'admin admin'. The page has a sidebar with navigation links like 'People', 'Activities', 'Search Forums', 'Administration', and 'Course categories'. The main content area shows a 'Topic outline' with 10 topics, each with a checkbox and a download icon. The topics include 'Uvodno predavanje', 'CMM', 'Planiranje', 'MS Project', 'Cost estimation', and 'Trenutno stanje bodova'. The right sidebar contains 'Latest News', 'Upcoming Events', 'Recent Activity', and 'New users'.

Napomena: Ako se pored imena kursa nalazi ikona „Gost“, to znači da je pristup kursu dozvoljen i gostima, koji doduše ne mogu da učestvuju u aktivnostima kursa, ali mogu da ga vide, steknu osnovnu ideju o njemu i recimo odluče da li žele da se prijave za učešće u njemu.

Konačno „u kursu“

U ovom odeljku ćemo prikazati okruženje kursa, web-stranice na kojoj se on nalazi i njenih osnovnih delova. Pojedini delovi će se detaljnije prikazati kasnije, a za sada je značajno napomenuti da neće *svaki* kurs imati *sve* delove koji će ovde biti prikazani.

Naziv kursa se prikazuje u krajnjem gornjem levom uglu web-stranice:

U krajnjem desnom gornjem uglu, možete videti korisničko ime pod kojim ste pristupili kursu:

Ako kliknete na ime, imaćete mogućnost da vidite svoj „profil“, stranicu sa osnovnim podacima o Vama, koje zatim možete dopuniti ili izmeniti.

Klik na link *Logout* koji se nalazi u zagradi će Vas odjaviti sa kursa.

Levo-desno-napred-nazad

Postoji više načina za kretanje kroz kurs.

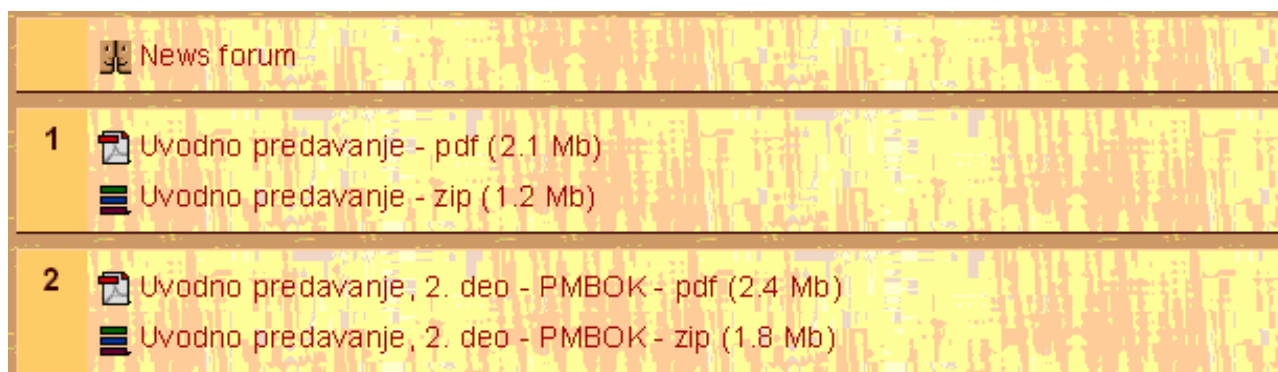
1. „*Navigaciona traka*” - ovo je meni koji se nalazi neposredno ispod naziva kursa i pokazuje Vam Vaš trenutni položaj u okviru kursa. Klik na pojedine delove ove trake može vas direktno prebaciti na pojedine delove kursa. Na primer:

- Na osnovu gornjeg reda, možete zaključiti da se nalazite u kursu pod nazivom „Softversko inženjerstvo”.
- Krajnje levo, nalazi se link *PeLcer*, odnosno osnovna stranica svih elektronskih kurseva na Departmanu za matematiku i informatiku. Klik na ovaj link Vas vraća na tu osnovnu stranicu.
- Link *C3Z25* je skraćeno ime kursa „Softversko inženjerstvo”. Klik na ovaj link će Vas prebaciti na osnovnu stranicu kursa.
- Kliknite na *Forums* da biste videli spisak svih foruma koji postoje u okviru kursa.
- Link „*News forum*” je kao što se vidi druge boje, što označava da je to aktivnost koja se trenutno odvija, odnosno mestu u okviru kursa na kome se trenutno nalazite.

Prikazana navigaciona traka je naravno samo jedan mogući primer njegovog izgleda. Tokom rada sa Moodle sistemom, pratite izgled trake za navigaciju i moći ćete da zapazite kako promena njenog izgleda verno odslikava Vaš trenutni položaj u okviru kursa.

2. Tekstualni linkovi - ovo je najčešći način za definisanje skokova na aktivnosti u okviru kursa. Sem toga, tekstualni linkovi se koriste i za obavljanje drugih funkcija - uključenje ili isključenje nekih opcija, prikaz nekih informacija i slično.

Na primer, u gornjem slučaju, vidi se 5 tekstualnih linkova, klik na svaki od njih će nas odvesti do neke od aktivnosti - *News forum* do foruma sa vestima vezanim za kurs, a ostale do fajlova koji čine materijale potrebne za kurs.

3. Meni „Skoči na“ (odnosno, „Jump to“) - tokom rada sa aktivnostima kursa, korišćenjem ovog menija možete preći na sledeću/prethodnu aktivnost kursa.

Next

Previous

Za kretanje napred/nazad koristite tzv. *Next* i *Previous* dugmad, koja Vas vode do sledeće, odnosno prethodne aktivnosti u okviru kursa, u onom redosledu kako su u kursu definisane.

Dodatno, klik na strelicu na dole koja otvara padajući meni, prikazuje spisak *svih* aktivnosti koje u kursu postoje, te Vam omogućava direktan skok na proizvoljnu aktivnost po Vašem izboru.

4. Navigacija pomoću brauzera

Kao i svaka druga web-stranica i Moodle sistem Vam omogućava da se po stranicama koje ste pogledali krećete napred/nazad korišćenjem dugmadi za navigaciju koji pripadaju upravljačkom sistemu Vašeg brauzera.

Moodle ovakav način kretanja kroz kurs *nikako ne preporučuje*. Kretanje korišćenjem navigacije koju Vam pruža Moodle garantuje da će sistem zapamtiti sve što ste radili, voditi evidenciju o Vašim postignim rezultatima na testovima, o stranicama koje ste pogledali i onima koje tek treba da pogledate i slično. Sa druge strane, navigacije korišćenjem brauzera ne garantuje ništa od pomenutog.

Teme

Teme najčešće zauzimaju središnji deo ekrana web-stranice svakog kursa. Vaš predavač će svoja predavanja podeliti po temama, u njih smestiti željene aktivnosti koje predstavljaju on-line elemente kursa. Pojedine teme će - zavisno od toga kako je predavač definisao - biti označene ili brojem, ili datumom od kada je tema raspoloživa.

Na ponovljenoj slici web-stranice koja predstavlja osnovnu stranicu kursa za predmet „Upravljanje softverskim projektima“, možete videti da se u datom momentu kurs sastoji od 7 tema koje u sebi imaju od jednog do četiri linka ka materijalima potrebnim za savladavanje kursa.

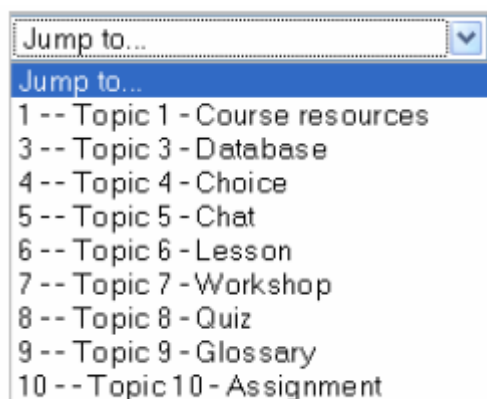
The screenshot shows a web browser window with the title "Course: Upravljanje softverskim projektima - Mozilla". The address bar shows the URL "http://perun.im.ns.ac.yu/courses/course/view.php?id=25". The page content is organized into several sections:

- Left Sidebar:** Contains navigation links such as "People" (Participants), "Activities" (Forums, Resources), "Search Forums" (Advanced search), "Administration" (Turn editing on, Settings, Edit profile, Predavač, Studenti, Groups, Backup, Restore, Import course data, Scales, Grades, Logs, Files, Help, Teacher forum), and "Course categories" (Ostalo, Redovna nastava, eLearning 2006, Search courses...).
- Main Content Area:** Titled "Upravljanje softverskim projektima" and "PeLCER » C3L19". It features a "Topic outline" section with a list of 10 topics, each with a checkbox on the right:
 - 1. Uvodno predavanje - pdf (2.1 Mb), Uvodno predavanje - zip (1.2 Mb)
 - 2. Uvodno predavanje, 2. deo - PMBOK - pdf (2.4 Mb), Uvodno predavanje, 2. deo - PMBOK - zip (1.8 Mb)
 - 3. CMM, CMM - dodatak
 - 4. Planiranje - 1. deo, Planiranje - 2. deo
 - 5. MS Project - 1. deo, MS Project - 2. deo, Opis projekta, Specifikacija zahteva za projekat
 - 6. Cost estimation (1.6 Mb), COCOMO Tool (1.3 Mb)
 - 7. Trenutno stanje bodova - 10.maj 2006.
 - 8.
 - 9.
 - 10.
- Right Sidebar:** Contains sections for "Latest News" (Add a new topic...), "Upcoming Events" (There are no upcoming events), "Recent Activity" (Activity since Tuesday, 16 May 2006, 01:26 PM), and "New users" (Slobodan Soro).

Ukoliko smatrate da je ovakav ekran pretrpan temama, te želite da odaberete da u svakom momentu vidite samo jednu temu, samo onu temu na kojoj trenutno radite, dovoljno je da kliknete na beli kvadratić desno od naziva teme. Ovakav izbor će pojednostaviti izgled ekrana u slučaju kada se kurs sastoji od mnogo tema i aktivnosti u njima.

U ovom slučaju, navigacija se vrši korišćenjem već pomenutog menija „*Jump to*“, koji je u ovom slučaju premešten na sredinu ekrana, ispod jedine teme koja je prikazana.

Ponovni klik na beli kvadratić, vraća na ekran prikaz svih tema koje čine kurs.

Delovi ekrana

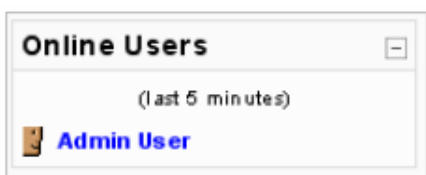
Delove ekrana u terminologiji Moodle sistema nazivamo *blokovi*. Blokovi su raspoređeni levo i desno oko centralnog dela ekrana sa temama. Prilagođeni su konkretnom kursu, a mi ćemo ovde prikazati neke od mogućih izgleda svih blokova. Sigurno je da neće *svaki* kurs sadržati *sve* ovde prikazane delove ekrana, ali neće Vam škoditi da ih sve upoznate.

Blok „Ljudi“

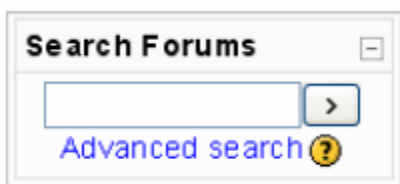
Ovaj blok predstavlja link do spiska svih učesnika kursa. Taj spisak Vam pruža mogućnost da pogledate „profil“ svakog od učesnika, saznate njegovu elektronsku adresu, ukoliko treba da mu pišete, ili ustanovite sa kime ste se to juče „raspričali“ na nekom od foruma.

Blok „On-line korisnici“

Ovaj deo ekrana Vam prikazuje *ko* je od učesnika kursa trenutno (ili je nedavno bio) on-line, odnosno sa kime možete trenutno stupiti u *chat* kontakt.

Blok „Pretraživanje foruma“

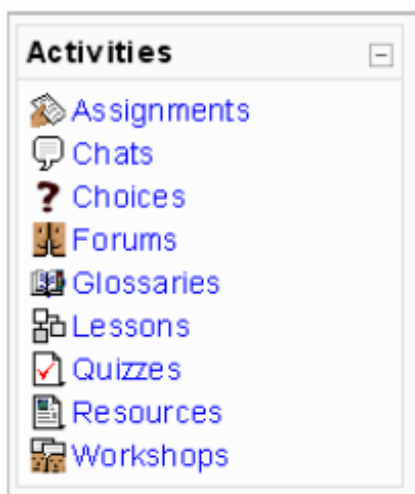
Kao što i sam naziv kaže, ovaj deo ekrana Vam omogućava da pretražujete sve unete tekstove u okviru foruma kursa koji pohađate, te da u njima pronađete tekstualni sadržaj koji ste uneli. Kao što vidite na slici, postoji i mogućnost „Naprednog pretraživanja“, koje Vam pruža recimo mogućnost definisanja fraza, reči koje ne smeju da se pojave u tekstu, vremenski period u kome su se reči morale pojaviti, ili ime autora teksta u kome se nalaze zadate reči.

Blok „Veze sa temama“

Zavisno od načina na koji je vaš predavač definisao svoj kurs, izgled ovog dela ekrana će se menjati. No, u svakom slučaju, njegova svrha je da Vam omogući direktan skok na deo kursa - temu koja Vas zanima.

Blok „Aktivnosti“

Ovaj deo ekrana prikazuje sve aktivnosti koje su na raspolaganju u okviru kursa. Samim tim, on će se razlikovati od kursa do kursa, biti manji ili veći, jer sadrži *sve*, ali i *samo one koje postoje* u okviru kursa.

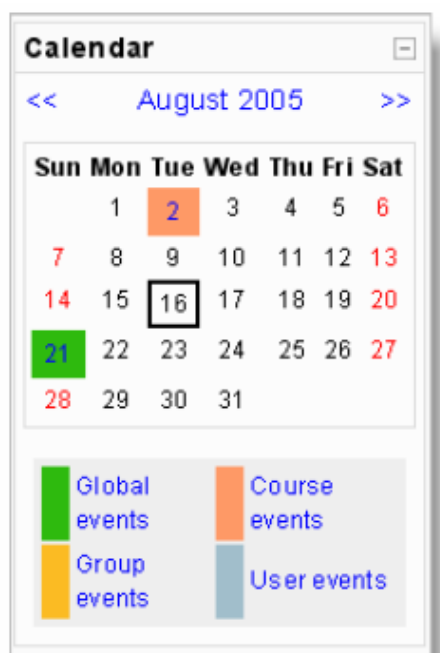
Blok „Moji kursevi“

U slučaju kada web-sajt sadrži mnogo kurseva, a pogotovo kada ste i Vi sami prijavljeni za učešće na više njih, ovaj blok je od pomoći, obzirom da Vam omogućava jednostavniji pristup kursevima koji Vas zanimaju.

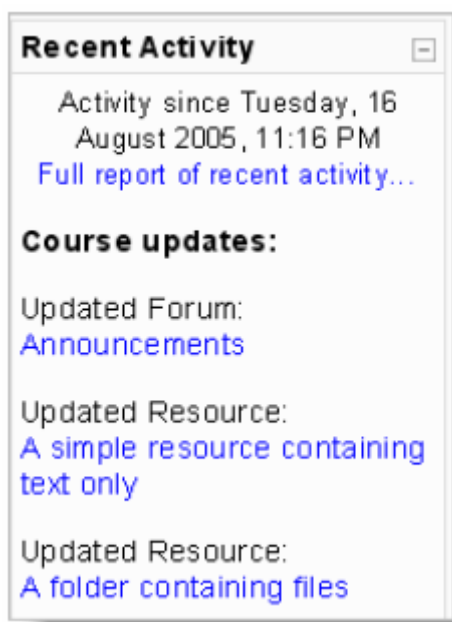
Naravno, ispod spiska kurseva na koje ste Vi prijavljeni, nalazi se i link do spiska *svih* postojećih kurseva.

Blok „Kalendar“

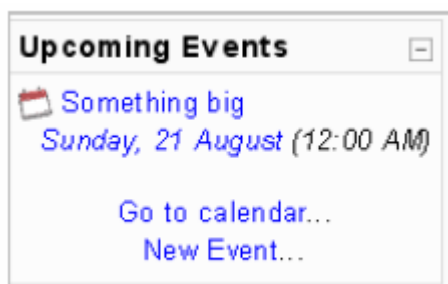
Kao što slika i naslov govore, ovaj deo ekrana obezbeđuje funkcionalnost kalendara, sa vizuelno i bojama jasno označenim vrstama aktivnosti.

Blok „Nedavni događaji“

Analogno delu ekrana koji prikazuje naredne događaje, postoji i deo ekrana koji prikazuje i daje linkove ka nedavnim događajima. Kao i u prethodnom slučaju, broj i dužina perioda zavise od toga kako je predavač definisao karakteristike kursa. Posebno je uvek istaknuta poslednja aktivnost koja se desila na kursu za koju imamo link ka potpunom izveštaju.

Blok „Sledeći događaji”

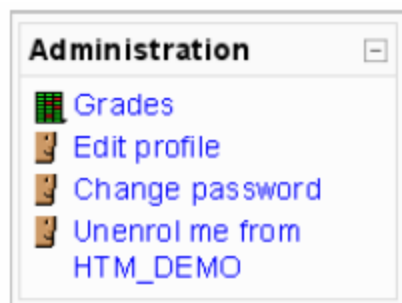
Ovaj deo ekrana Vam prikazuje događaje koji slede, te datum kada će se dogoditi. Sem toga, imate pristup kalendaru, te mogućnost da *definišete* novi događaj koji će biti zapisan na ovom spisku. *Koliko* će događaja biti prikazano na spisku i *koji period* će biti prikazan, zavise od toga kako je predavač definisao i razlikuje se od kursa do kursa.

Blok „Najnovije vesti”

Ovaj blok prikazuje ukratko poslednje dopisane vesti u forum „Novosti o kursu”, podatak *ko* je napisao komentar, naslov komentara, te datum i vreme kada je vest zapisana. Klik na link *more* će Vas odvesti direktno na kompletnu vest, a link *Older topics* do spiska ranije zapisanih vesti.

Blok „Administracija”

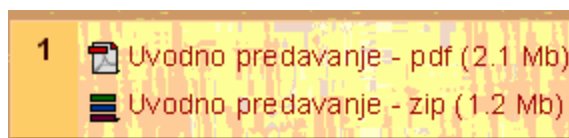
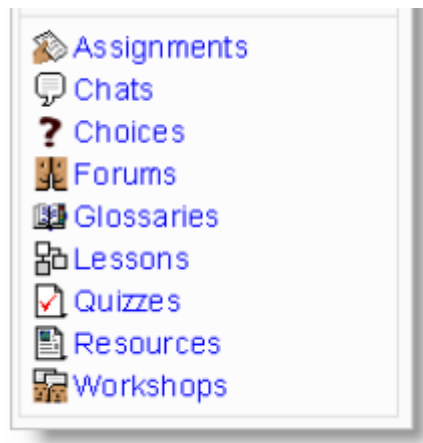
Za početak, ovaj deo ekrana sadrži link do ocena, koje ste zaslužili na kursu. Funkcija sledeća dva linka je jasna - pruža Vam mogućnost da promenite svoj profil, ili bar deo sa šifrom koju koristite prilikom pristupanja kursu. Poslednji link Vam omogućava da se - ukoliko je to dozvoljeno u Vašem kursu - ispišete sa njega.

Delovi kursa

Jasno je šta Vam naslov ovog poglavlja kaže - kurs u sistemu elektronskog učenja Moodle može imati *razne* vrste resursa koje Vam pomažu u učenju. Ovi resursi mogu biti najrazličitijih oblika - tekstualni, slike, video i audio klipovi, web-stranice, ili dokumenti kreirani u formatima nekih od najčešće korišćenih programa za obradu i prikaz teksta: Microsoft Office, Acrobat Reader ...

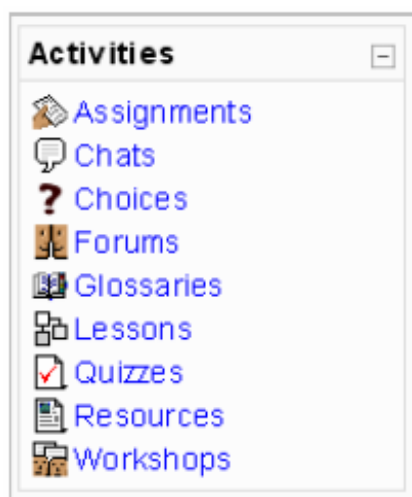
Linkovi do resursa su praktično već ranije opisani u ovom priručniku - pri opisu tekstualnih linkova. Pojednim resursima dakle pristupate klikom na *tekstualni link* koji se nalazi desno od ikone koja predstavlja resurs. Na slici desno se možete na spisku aktivnosti koje postoje u okviru sistema Moodle, podsetiti kako ikona resursa izgleda.

Sem toga, ikona resursa može imati i izgled *tipa* fajla, pod uslovom da je to neki od poznatih i često korišćenih tipova. Recimo, na donjoj slici se mogu videti dva često korišćena tipa fajla: Adobe Acrobat pdf fajl i komprimovani paket spakovan programom WinZip, što se da prepoznati po izgledu ikone.

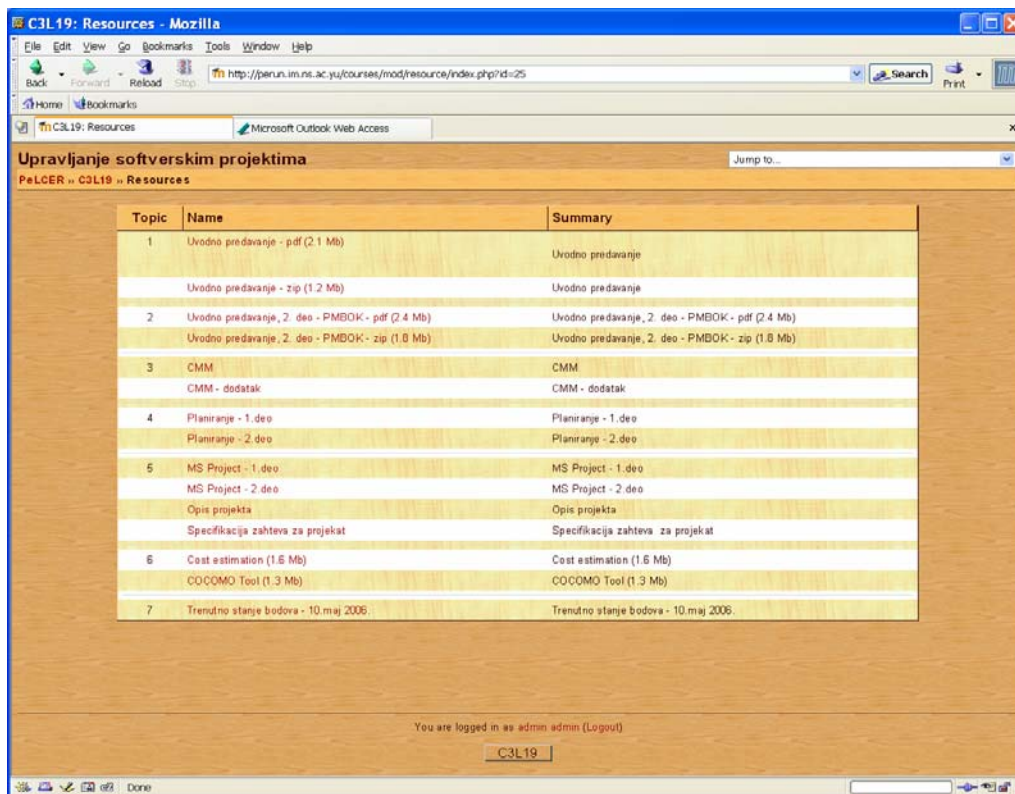

Malopre prikazana slika sa prikazom svih vrsta aktivnosti, zanimljiva je iz još jednog razloga. U klasičnom slučaju, kurs kome pristupate će se sastojati od mnoštva različitih aktivnosti. Prvo jedan forum, zatim nekoliko linkova do web-stranica, zatim lekcija koja će Vas provesti kroz najvažnije pojmove, pa onda recimo jedan kviz, rečnik, na kraju linkovi do nekoliko fajlova koje možete snimiti na svoj računar, odštampati ih i pripremati se sa papira.

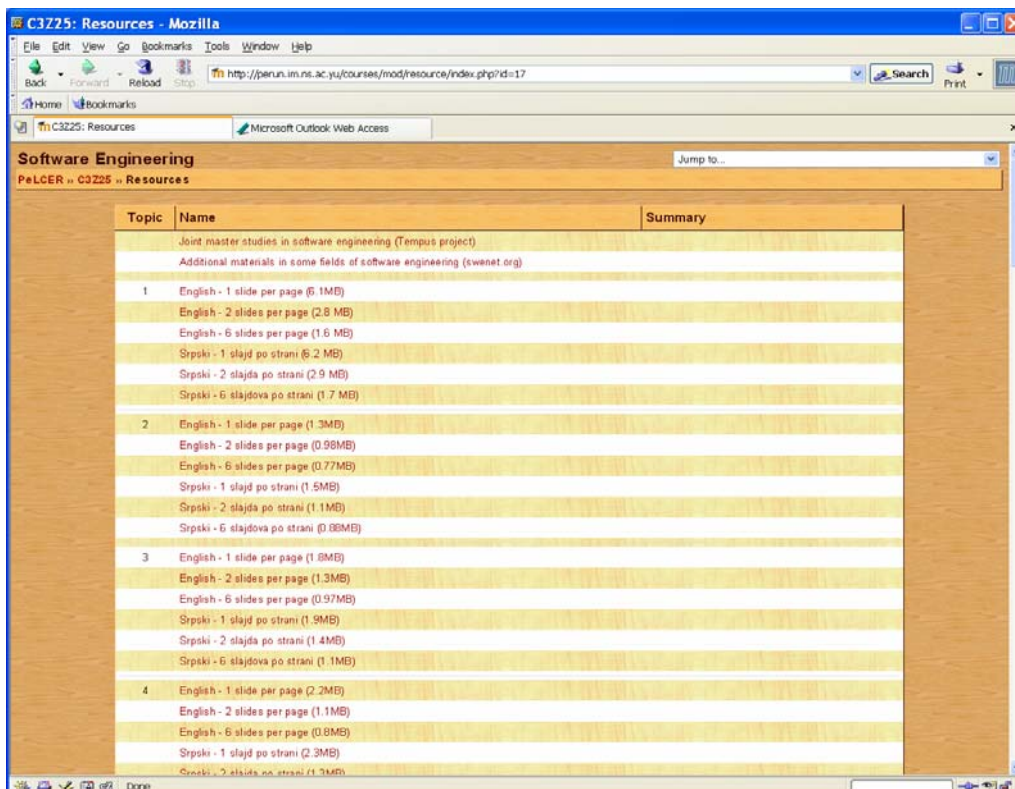
Naravno, iole ozbiljniji kurs će imati sasvim dovoljan broj tekstualnih linkova na ekranu, da ćete biti preopterećeni količinom informacija, te da ćete se teško snalaziti i doći do onog linka koji Vas u datom momentu zanima. Sistem Moodle Vam kao pomoć u ovakvoj situaciji nudi mogućnost grupisanja aktivnosti iste vrste, te prikaza na ekranu samo jedne od grupa. Podsetimo se ponovo slike *svih* bloka ekrana koji prikazuje sve moguće aktivnosti u okviru kursa.

Ukoliko recimo želite da izdvojite i na ekranu prikazete *samo* resurse koji čine neki kurs, u bloku sa aktivnostima kliknete na link *Resources*. Umesto početnog ekrana, dobićete redom, jedno za drugim prikazane sve resurse kursa, kao što je prikazano na sledećoj slici.

ili recimo

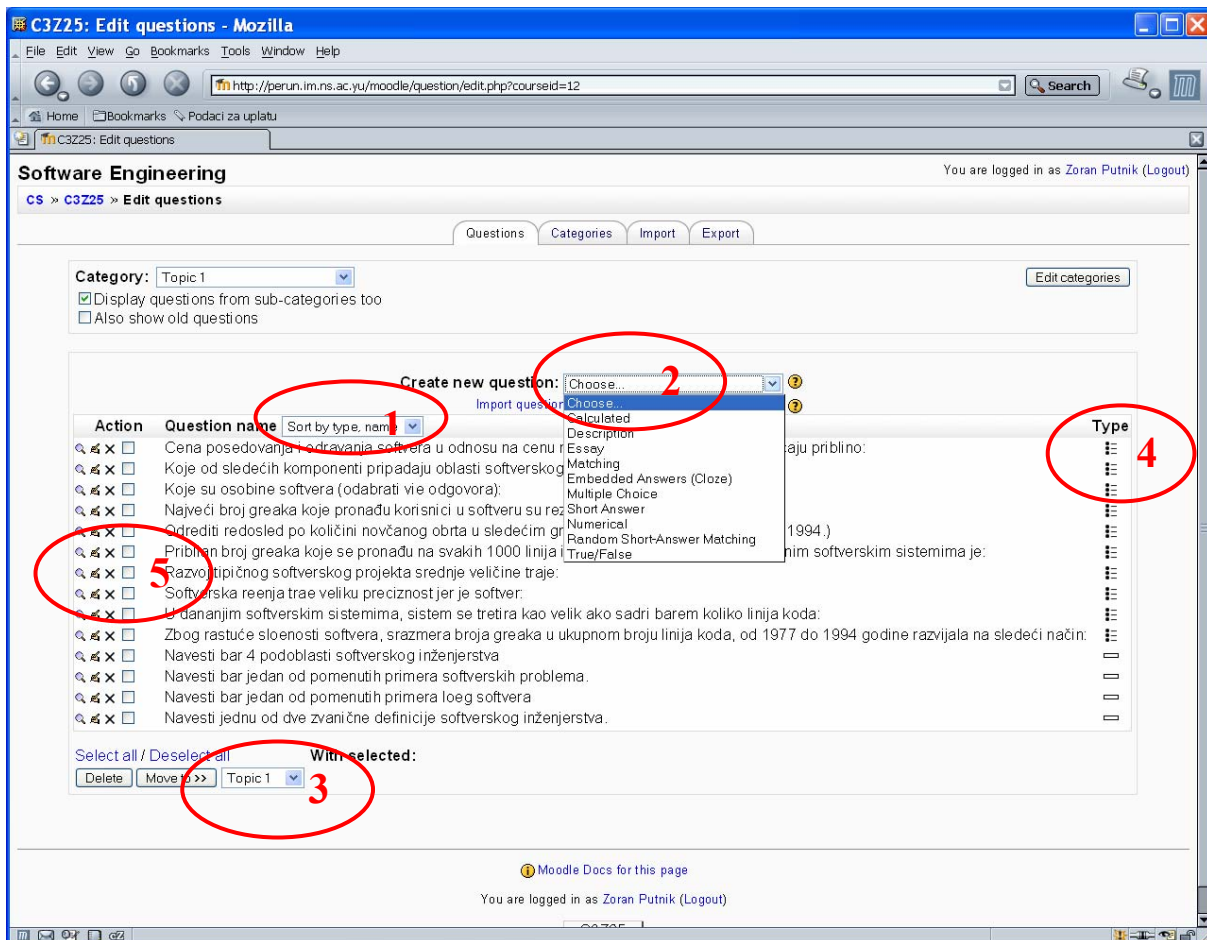
Ako su Vam umesto toga trenutno interesantni „domaći zadaci“ koje Vam je profesor zadao tokom kursa, kliknite na link *Assignments* i dobićete nešto nalik sledećem ekranu:

Topic	Name	Assignment type	Due date	Submitted	Grade
4	1. kratki test	Offline activity	Friday, 4 November 2005, 01:05 PM	View 11 submitted assignments	-
5	Kratička analiza specifikacije zahteva / Review of requirements specification	Upload a single file	Tuesday, 15 November 2005, 02:00 PM	View 14 submitted assignments	-
6	Procena troškova za SemOrg 2.3 / Cost estimation for SemOrg 2.3	Upload a single file	Wednesday, 30 November 2005, 03:00 PM	View 14 submitted assignments	-
8	2. kratki test	Offline activity	Tuesday, 5 December 2006, 03:35 PM	View 3 submitted assignments	-
1	Praktični test	Offline activity	Tuesday, 5 December 2006, 03:40 PM	View 25 submitted assignments	-
10	Kratička analiza strukturiranog modela proizvoda / Review of structured product model	Upload a single file	Saturday, 31 December 2005, 11:55 PM	View 15 submitted assignments	-
1	Kolokvijum	Offline activity	Wednesday, 20 December 2006, 05:55 PM	View 55 submitted assignments	-
3	kratki test	Offline activity	Monday, 26 December 2005, 02:15 PM	View 25 submitted assignments	-
13	Razviti deo statičkog modela OOA / Derive subset of static model of OOA	Upload a single file	Monday, 20 February 2006, 11:00 PM	View 14 submitted assignments	-
14	2. Kolokvijum	Offline activity	Saturday, 20 January 2007, 10:00 AM	View 49 submitted assignments	-
	Formalne specifikacije	Upload a single file	Friday, 14 April 2006, 02:00 PM	View 13 submitted assignments	-
16	6. Review OOA drugog tima / Review of OOA of other team	Upload a single file	Thursday, 25 May 2006, 02:00 PM	View 1 submitted assignments	-
19	3. kolokvijum	Offline activity	Friday, 11 May 2007, 01:30 PM	View 43 submitted assignments	-
21	7. Softverska metrika / Software metrics	Upload a single file	Wednesday, 31 May 2006, 11:55 PM	View 0 submitted assignments	-

Kviz - modul za rad sa kvizovima, omogućava predavaču da kreira bazu podataka sa pitanjima od kojih se sastavljaju testovi u obliku kviza. Sa studentske tačke gledišta, zanimljivo je uočiti da za kvizove postoje sledeće mogućnosti: moguće je definisati vreme trajanja kviza, kao i vremenski period u kome je moguće pristupiti rešavanju (npr. od 01.09 do 01.11) ili ograničeno vreme za odgovaranje (npr. 10 min). U drugom od navedenih slučajeva je tokom rešavanja kviza prikazana štoperica koja meri preostalo vreme. Moguće je takođe da predavač definiše koliko puta student može da pristupi kvizu, da li je rešavanje kviza dostupno samo sa šifrom, zatim da li se po završetku kviza pojavljuju tačni odgovori i koji je najveći broj bodova. Na raspolaganju su sledeći tipovi pitanja:

- višestruki odgovor (Multiple Choice)
- tačno/netačno (True/False);
- kratak odgovor (Short Answer);
- uparivanje (Matching);
- ugrađen odgovor (Embedded Answer);
- slučajna pitanja (Random Short Answer Matching);
- izračunavanje (Calculated);
- sastav (Essay);
- numerička pitanja (Numerical) sa zadatim dozvoljenim opsezima za odgovore

Primer ekrana sa koga se sastavljaju kvizovi, dat je sledeći:

Na ovom primeru, možete videti:

- pitanja sortirana po tipu, a unutar toga po imenu (1),
- mogućnosti izbora kog tipa će biti naredno pitanje koje kreirate (2),
- kojoj temi pripadaju prikazana pitanja (3),
- tip svakog od pitanja koje je kreirano (4),
- ponuđenu akciju koju možete izvesti na svakom od pitanju (5)

Pravljenje pitanja, te njihovo grupisanje u kvizove ne spada u obaveze studenata, te se nećemo duže zadržavati na ovom pitanju. Temu pominjemo sa ciljem da studenti budu spremni na moguće vrste pitanja i tipove kvizova.

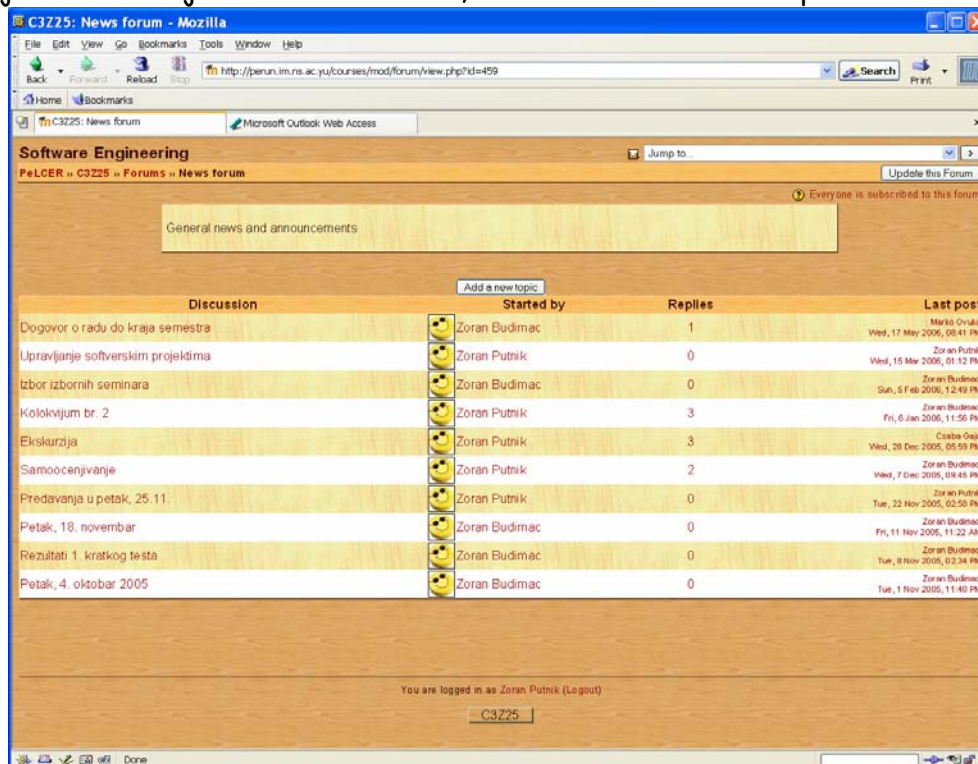
Na sledećoj slici dat je spisak svih kvizova, sa osnovnim podacima o svakom. Doduše, na sledećoj slici se vidi i nešto više informacija nego što će biti dostupno osobi prijavljenoj sa studentskim nalogom u okviru sistema Moodle. Naime - *nije dozvoljeno* da svako ima pristup rešenjima zadataka. Ekran koji vidite je gledan iz perspektive predavača i pruža mu mogućnost da pregleda kako je koji od kvizova rešio ko od studenata koji pogađaju kurs.

Topic	Name	Quiz closes	Attempts
7	Ocenjena druga tema	Thursday, 16 November 2006, 11:35 AM	View reports for 45 attempts (45 Student)
	Ocenjena druga tema	Thursday, 16 November 2006, 11:45 AM	View reports for 35 attempts (35 Student)
	Ocenjena treća tema	Thursday, 16 November 2006, 11:00 AM	View reports for 33 attempts (33 Student)
	Ocenjena četvrta tema - ako postoji	Thursday, 16 November 2006, 12:05 PM	View reports for 17 attempts (13 Student)
9	Ocenjena druga tema	Wednesday, 6 December 2006, 10:40 AM	View reports for 30 attempts (30 Student)
	Ocenjena druga tema	Wednesday, 6 December 2006, 10:45 AM	View reports for 23 attempts (23 Student)
	Ocenjena treća tema	Wednesday, 6 December 2006, 10:50 AM	View reports for 35 attempts (22 Student)
	Ocenjena četvrta tema (ako ga ima)	Wednesday, 6 December 2006, 10:50 AM	View reports for 9 attempts (7 Student)
14	Ocenjena druga tema	Friday, 12 January 2007, 09:35 AM	View reports for 9 attempts (9 Student)
	Ocenjena druga tema	Friday, 12 January 2007, 09:40 AM	View reports for 10 attempts (10 Student)
	Ocenjena treća tema	Friday, 12 January 2007, 09:45 AM	View reports for 7 attempts (7 Student)
	Ocenjena četvrta tema (ako postoji)	Friday, 12 January 2007, 09:45 AM	
35	Page	Thursday, 30 November 2006, 02:00 PM	

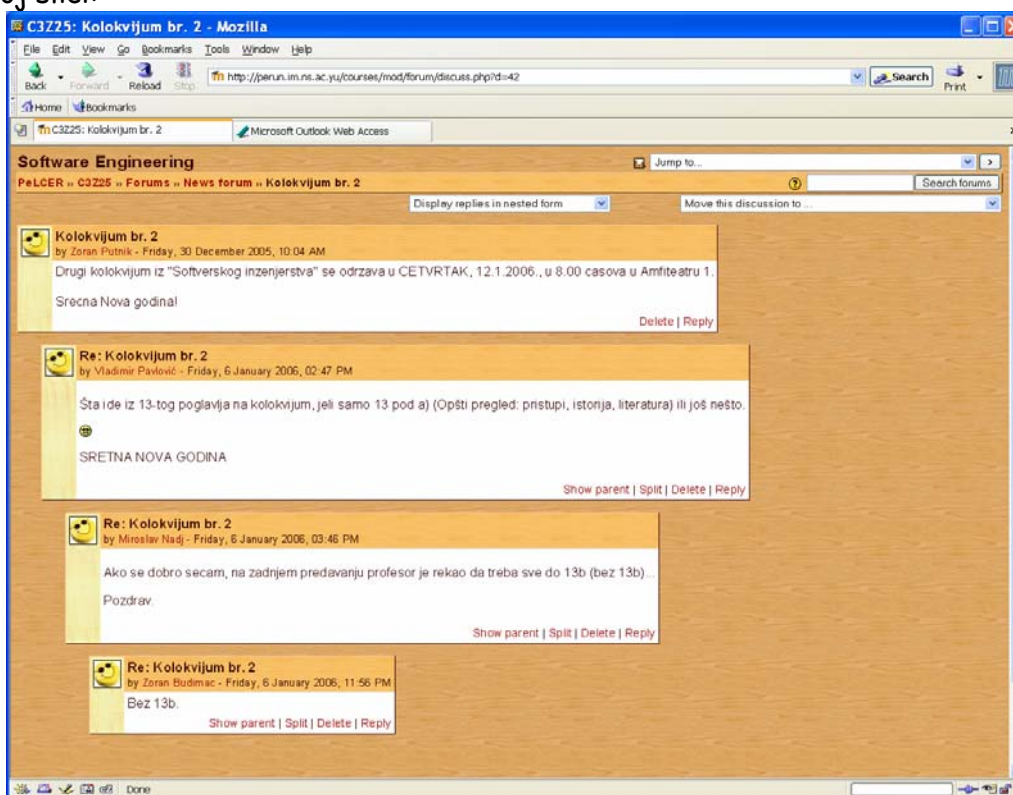
Moodle sistem pamti rezultate rada studenata koji pohađaju kurs, po svakoj od kategorija koje su Vaši predavači kreirali. U konkretnom primeru na slici možete videti da je ocenjivanje vršeno u kategorijama *teorija* i *praksa*, koje Moodle pamti i u bodovima i procentualno. Moguće je sortiranje tabele osvojenih rezultata po više kriterijuma, te snimanje rezultata na lokalni medijum u tekstualnom formatu ili u formatu programa Microsoft Excel.

Student	Praksa	Teorija	Uncategorized	Total	Student
Sort by last name	points(5)	Percent points(5)	Percent points(5)	points(17)	Sort by last name
Aleksic, Dusko	20 37.74%	- 0%	0 0%	20 19.23%	Aleksic, Dusko
Babic, Danka	27 50.94%	42 82.35%	0 0%	69 66.35%	Babic, Danka
Bacovic, Radovan MAG	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Bacovic, Radovan MAG
Bisrev, Aleksandra	32 60.38%	32 62.75%	0 0%	64 61.54%	Bisrev, Aleksandra
Bosnace, Jasenka	27 50.94%	20 39.22%	0 0%	47 45.19%	Bosnace, Jasenka
Bosnace, Nenad mag	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Bosnace, Nenad mag
Bosnace, Evica	33 62.26%	42 82.35%	0 0%	75 72.12%	Bosnace, Evica
Brankov, Bogan	7 13.21%	- 0%	- 0%	7 4.00%	Brankov, Bogan
Bulic, Sasa	26 52.83%	25 49.02%	0 0%	53 50.96%	Bulic, Sasa
Čimbur, Dangelja	15 28.3%	29 56.86%	0 0%	44 42.31%	Čimbur, Dangelja
Djalovic, Predrag Mag	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Djalovic, Predrag Mag
Dobnjenski, Davor	15 28.3%	23 45.1%	0 0%	38 36.54%	Dobnjenski, Davor
Duricic, Kamenska mag	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Duricic, Kamenska mag
Faher, Silvia	35 66.04%	37 72.55%	0 0%	72 69.23%	Faher, Silvia
Gajic, Csaba	26 52.83%	13 25.49%	0 0%	41 39.42%	Gajic, Csaba
Govor, Ruzica	28 52.83%	33 64.71%	0 0%	61 58.65%	Govor, Ruzica
Iranov, Djordje	28 52.83%	25 49.02%	0 0%	53 50.96%	Iranov, Djordje
Ivic, Mirjana	31 58.49%	31 60.78%	0 0%	62 59.62%	Ivic, Mirjana
JANKOVIC, ZORAN mag	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	JANKOVIC, ZORAN mag
Jelovac, Vladimir	27 50.94%	22 43.14%	0 0%	49 47.12%	Jelovac, Vladimir
Jenel, Arnold	28 52.83%	36 70.59%	0 0%	64 61.54%	Jenel, Arnold
Jovanov, Jovan	35 67.32%	5 9.8%	0 0%	41 39.42%	Jovanov, Jovan
Jovanovic, Vesna	37 69.81%	37 72.55%	0 0%	74 71.15%	Jovanovic, Vesna
Kocerska, Nataša mag	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Kocerska, Nataša mag
Kocerski, Zoran	35 66.04%	34 66.67%	0 0%	69 66.35%	Kocerski, Zoran
Komljenov, Zvana	- 0%	- 0%	0 0%	- 0%	Komljenov, Zvana
Kojanovic, Zoran	32 60.38%	8 15.68%	0 0%	40 38.46%	Kojanovic, Zoran
Kostic, Dragana	32 60.38%	36 70.59%	0 0%	68 65.38%	Kostic, Dragana
Kovacic, Jelena	34 64.15%	42 82.35%	0 0%	76 73.08%	Kovacic, Jelena
Kulundzic, Katarina	9 16.98%	12 23.53%	0 0%	21 20.19%	Kulundzic, Katarina
Kuzak, Dragana	9 16.98%	24 47.06%	0 0%	33 31.73%	Kuzak, Dragana
Leka, Thome	- 0%	- 0%	- 0%	- 0%	Leka, Thome
Lucic, Dragan mag	- 0%	- 0%	- 0%	- 0%	Lucic, Dragan mag

Značajan deo kvaliteta sistema Moodle obezbeđuje i postojanje kategorije *foruma*. Forumi omogućavaju komunikaciju između studenata, ali i između studenata i predavača.

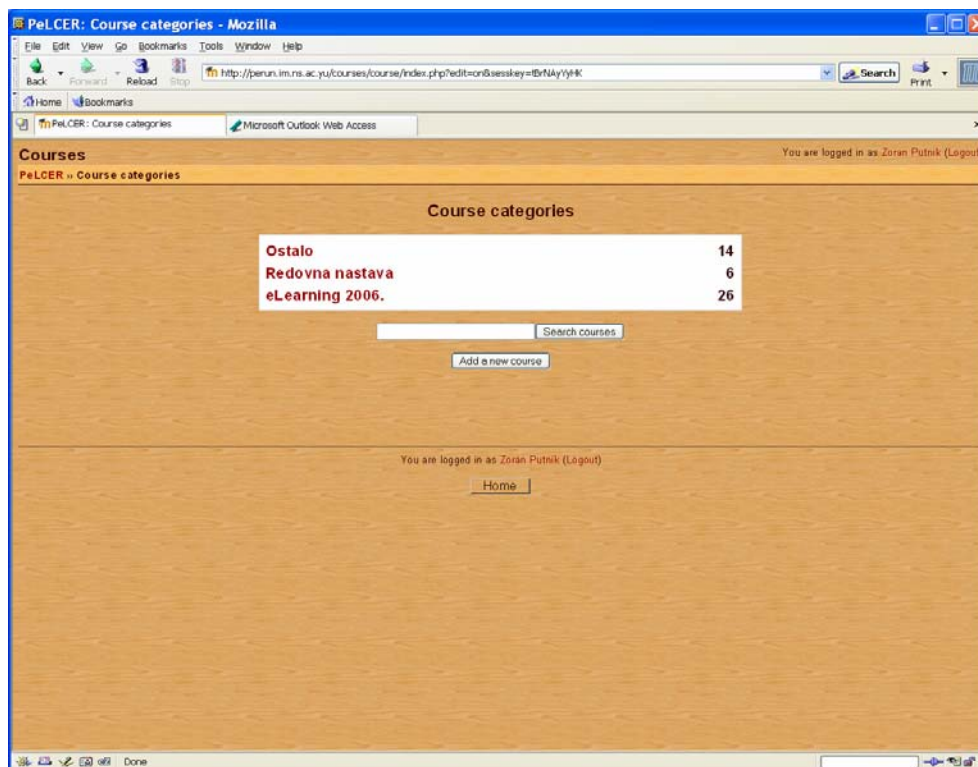
Forum se može započeti na neku od tema za koju postoji interesovanje, a izgled foruma je kao na sledećoj slici:

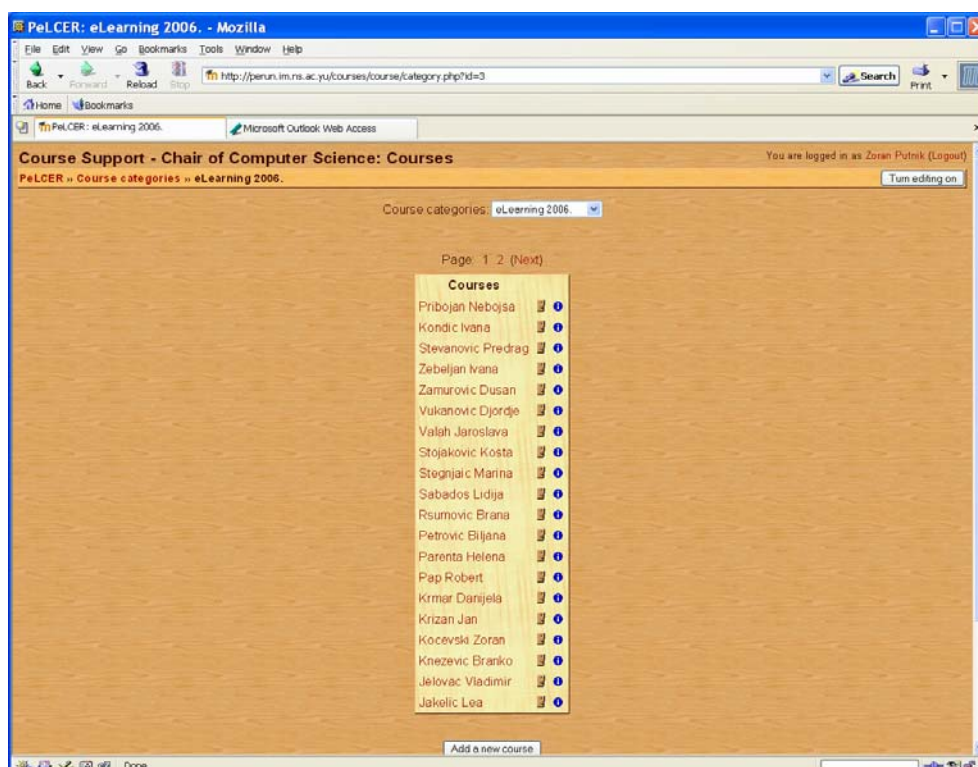
Kao što možete primetiti, svako *prvo* obaveštenje, pitanje kojim je forum započet, postavljeno je krajnje levo na ekranu, dok su dalji komentari, pitanja ili odgovori uvučeni u odnosu na komentar sa kojim su povezani, da bi se videlo sa kojom temom su u vezi.

Ostali važni ekrani

Kod svakog ozbiljnijeg web-sajta koji je podržan Moodle sistemom - pa i na web-sajtu Departmana za matematiku i informatiku, Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu - broj kurseva koje sistem podržava će porasti dovoljno da postane sasvim prirodno da budu podeljeni na grupe, tzv. kategorije. Evo kako to može izgledati:

Nakon izbora jedne od kategorija, dobijate spisak svih kurseva koji joj pripadaju:

Kada ste sve obavili, kada ste napravili korisničko ime i prijavili se, kada su autori kurseva na web-sajtu koji koristite bili dovoljno vredni, onda web-stranica kojoj pristupate može izgledati otprilike onako kako izgleda *maja* web-stranica. Izvolite:

